

Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.11.2025/251
Karar Numarası : 2025/777

Başvuran : Resen İnceleme
Muhatap : Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
Adres :

I. KONU

1. 8/3/2022 tarihli ve 31772 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik’in okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı ile ek süre yardımına ilişkin hükümlerinin Özel Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG) yaşayan spesifik okuma bozukluğu, gelişimsel disleksi, spesifik okuma geriliği, spesifik okuma bozukluğu-geriliği, aritmetik bozukluğu, okul becerilerinin karma bozukluğu, okul becerilerinin gelişimsel bozukluğu tanımlı bireyler açısından engellilik temelinde ayrımcılık yasasını ihlal edip etmediğine ilişkin resen incelemedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Disleksi Aileleri Tanı Eğitim ve Dayanışma Derneği tarafından Kurumumuza yapılan başvuruda özetle:

a. ÖÖG’nin bireylerin nörolojik temelli farklılıklarından kaynaklanan ve tıbbi tedavisi bulunmayan bir durum olduğu, bu bireylerin okumakta güçlük çektiği, harfleri ters veya hareketli gördüğü, bu sebeple ÖÖG tanımlı bireylerin eğitim hayatlarında eşit fırsatlara erişebilmesi için sınavlarda ek süre verilmesi gibi birtakım destekleyici düzenlemelere ihtiyaç duyduğu,

b. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından uygulanan Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) 2016 yılından beri ÖÖG tanımlı bireylere ek süre hakkının kesintisiz tanındığı ve bu durumun kazanılmış hak teşkil ettiği,

c. YÖK tarafından 8/3/2022 tarihli ve 31772 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik’in ilgili hükümleri ile ÖÖG tanımlı bireylerin 21/6/2025 tarihinde gerçekleştirilecek YKS’de okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr
İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

alabilmelerinin orta ve üstü düzey Özel Gereksinimi Var (ÖGV) ve Özel Koşul Gereksinimi Var (ÖKGV) şartına bağlandığı, aynı bireylerin ek süre yardımı alabilmelerinin ise asgari % 40 oranında engelli olma şartına tabi tutulduğu ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcı muamele oluşturduğu, konuya ilişkin YÖK ve ÖSYM'ye yaptıkları başvuruların reddedildiği ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği,

iddia edilmiştir.

3. Başvuru konusu iddiaların ayrımcılık yasağı kapsamında araştırılması için Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından 6/5/2025 tarihli ve 2025/295 sayılı kararı ile resen inceleme başlatılmasına karar verilmiştir.

4. Resen inceleme kapsamında muhatap YÖK tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in; Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenci Çalışma Grubu üyeleri, ilgili alan uzmanları, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile ÖSYM Başkanlığının görüşleri alınarak hazırlandığı,

b. Söz konusu Yönetmelik ile engelli aday ve öğrencilere tanınan hakların kötüye kullanımının önüne geçilmesinin ve sağlık kurulu raporlarındaki tanılara dayalı uygulamalarda standart sağlanmasının amaçlandığı, bu doğrultuda engel oranı şartı getirildiği, oranların ve özel gereksinim düzeylerinin uzman görüşleri doğrultusunda belirlendiği,

c. Disleksi ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanılı bireylerin, sağlık kurulu raporlarında özel gereksinim düzeyi veya oranı belirtilmemiş olsa da 2025 YKS'de Yönetmelik kapsamında yer alan sınav uygulamalarından yararlanmalarının 22/4/2025 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu kararı ile uygun bulunduğu, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 25/4/2025 tarihli ve ... sayılı yazısı ile durumun ÖSYM Başkanlığına bildirildiği, bu bireyler için orta ve üstü düzey ÖGV-ÖKGV şartının aranmayacağı ve alınan karar doğrultusunda Yönetmelik'in ilgili maddelerinde revizyona gidilmesinin planlandığı,

ifade edilmiştir.

5. Muhatap tarafından görüş ekinde; mezkûr Yönetmelik hazırlığı sırasında oluşturulan taslak metin ve bu taslak hakkında Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve ÖSYM'den alınan uzman görüşleri Kurumumuza sunulmuştur. Sunulan belgelerden Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının resen incelemeye konu Yönetmelik hükümleri hakkında olumsuz bir görüş bildirilmediği görülmüştür. ÖSYM tarafından YÖK'e sunulan görüşte ise özetle:

a. ÖSYM tarafından uygulanan merkezi sınavlarda engelli adaylara tanınan hakların önemli bir kısmının Yönetmelik kapsamında sona erebileceğinin, özel yetenek sınavlarındaki engelli kontenjanı ile yükseköğretim kurumlarında engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarının ÖSYM sınavlarıyla birlikte aynı Yönetmelik'te düzenlenmesine ilişkin bazı çekinceler bulunduğu,

b. Yönetmelik'in "*Okuyucu ve/veya işaretleyici veya büyük puntolu soru kitapçığı yardımı*" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının taslak hâlinin "*Sağlık kurulu/engelli sağlık kurulu raporunda veya ÇÖZGER'de bu Yönetmeliği ekinde yer alan Tablo 1'deki Sağlık Bakanlığı ICD-10-TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler, talep etmeleri durumunda okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilirler.*" şeklinde olduğunun, taslak Yönetmelik ekinde yer alan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

tabloda DEHB tanılı öğrencilerin ek süre yardımının Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporunda (ÇÖZGER) orta ve üstü düzey ÖGV-ÖKGV ibaresinin bulunması şartına bağlandığının, adaylar tarafından ÖSYM'ye sunulan DEHB tanılı raporlarda daha önce orta ve üstü düzey ÖGV ibaresi yazılı ÇÖZGER'e rastlanılmadığının, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen sınavlarda ÖÖG tanılı öğrencilerin oran/derece şartı aranmaksızın okuyucu yardımından faydalanabildiğinin, ilgili madde taslağının *"Sağlık kurulu/engelli sağlık kurulu raporunda veya ÇÖZGER'de bu Yönetmeliği ekinde yer alan Tablo 1'deki Sağlık Bakanlığı ICD-10-TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler engel oranlarına/derecelerine/ özel gereksinim düzeylerine bakılmaksızın talep etmeleri durumunda okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilirler."* şeklinde düzenlenmesinin teklif edildiğinin,

c. Yönetmelik'in *"Ek süre yardımı"* başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının taslak hâlinin *"okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alanlara ek süre yardımı verilir."* şeklinde olduğunun, ÖSYM'nin taslak öncesi uygulamasında ÖÖG tanılı adaylara ek süre hakkının tanınması için okuyucu/işaretleyici yardımı alıp almadıklarına bakılmadığının, ilgili madde taslağının *"... Özgül/Özel öğrenme güçlüğü (disleksi, dikkat eksikliği, hiperaktivite vb.) olan adaylara ek süre verilir."* şeklinde düzenlenmesinin teklif edildiğinin, ifade edildiği görülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın *"Kanun önünde eşitlik"* başlıklı 10'uncu maddesi; *"Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. (...) Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* hükmünü içermektedir.

7. Anayasa'nın *"Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi"* başlıklı 42'nci maddesinde; *"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. (...) Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır."* hükmü yer almaktadır.

8. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Kanunu'nun *"Tanımlar"* başlıklı 2'nci maddesinde; *"(1) Bu Kanunun uygulanmasında; ... d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, e) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılamayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını, f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi...i) Makul*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder." hükmü yer almaktadır.

9. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi; "(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür." hükmünü içermektedir.

10. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinde; "(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık. (2) Eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muameleler de ayrımcılık teşkil eder." hükmü yer almaktadır.

11. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesi; "(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür." hükmünü içermektedir.

12. Yine mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi kapsamında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

(TİHEK); ayrımcılık yasağı ihlali iddialarını başvuru üzerine veya resen harekete geçerek; genel insan hakları ihlali bağlamındaki iddiaları ise resen inceleme yetkisini haizdir.

14. Resen incelemeye konu olayda; ÖÖG'nin bireylerin nörolojik temelli farklılıklarından kaynaklanan ve tıbbi tedavisi bulunmayan bir durum olduğu, bu bireylerin okumakta güçlük çektiği, harfleri ters veya hareketli gördüğü, bu sebeple ÖÖG yaşayan bireylerin eğitim hayatlarında eşit fırsatlara erişebilmesi için sınavlarda ek süre verilmesi gibi destekleyici bir takım düzenlemelere ihtiyaç duyduğu, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen YKS'de 2016 yılından beri ÖÖG tanılı bireylere ek süre hakkının kesintisiz tanındığı ve bu durumun kazanılmış hak teşkil ettiği, YÖK tarafından hazırlanan Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in ilgili hükümleri ile ÖÖG yaşayan bireylerin 2025 yılında gerçekleştirilecek olan YKS'de, okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilmelerinin orta ve üstü düzey ÖGV ve ÖKGV şartına bağlandığı, aynı bireylerin ek süre yardımı alabilmelerinin asgari % 40 oranında engelli olmaları şartına tabi tutulduğu ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcı muamele oluşturduğu iddiasıyla Disleksi Aileleri Tanı Eğitim ve Dayanışma Derneği tarafından Kurumumuza başvuruda bulunulmuştur. Başvuru konusu iddiaların ayrımcılık yasağı kapsamında araştırılması için Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından 6/5/2025 tarihli ve 2025/295 sayılı kararı ile resen inceleme başlatılmasına karar verilmiştir.

15. 6701 Kanun'un 3'üncü maddesine göre hukuken tanınan hak ve hürriyetlerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaklanmıştır. İncelemeye konu Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in ilgili hükümleri doğrultusunda ÖÖG tanılı bireylerin üniversiteye giriş sınavında okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilmelerinin ve bu bireylere ek süre hakkı tanınmasının orta ve üstü düzey ÖGV ve ÖKGV şartına bağlanmasının 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

16. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde de özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre; *"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır."*

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33.). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre, muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse ya da meşru bir amaç izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, *Abdulaziz, Cabales ve Balkandalı/Birleşik Krallık*, B. No: 9214/80..., 28/5/1985, para. 72.).

18. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir (AYM, Nuriye Arpa, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58.).

19. Engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı, uluslararası ve ulusal düzenlemeler ile güvence altına alınmıştır. Uluslararası düzenlemeler kapsamında Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'de (EHİS) engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve ayrımcılık yapılmaması genel ilkeler arasında yer almakta birlikte Sözleşme'nin 2'nci maddesinde engelliliğe dayalı ayrımcılık: *"Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık, makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar."* şeklinde tanımlanmıştır. EHİS'in 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise *"Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır."* hükmü yer almaktadır.

20. BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin (ESKHS) denetim organı olan Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin engellilere ilişkin 5 No.lu Genel Yorumu'nda da engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağına özel olarak yer verilmekte ve engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı *"Ekonomik, sosyal veya kültürel hakların tanınmasını, bunlardan yararlanılmasını veya bunların kullanılmasını kaldırmak ya da zayıflatmak etkisini doğuran engellilik temelindeki herhangi bir farklılık gözetme, dışlama, kısıtlama ve ya öncelik tanıma ya da makul uyumlaştırmanın yapılmaması"* şeklinde tanımlanmaktadır [Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Engelliler Hakkında 5 No.lu (1994) Genel Yorum, E/1995/22, 1994, para. 15.].

21. Ulusal düzenlemeler kapsamında engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı ise, başta 1982 Anayasası olmak üzere 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Kanun ile güvence altına alınmıştır. 6701 sayılı Kanun'a göre engellilik; *"fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenmek"* olarak tanımlanmıştır. 5378 sayılı Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 3'üncü maddesinde engellilik durumu; *"bireyin engelliliğini ve engellilikten kaynaklanan özel gereksinimlerini, uluslararası yöntemleri temel alarak belirleyen derecelendirmeler, sınıflandırmalar ve tanılamalar"*, engelliliğe dayalı ayrımcılık ise; *"siyasi ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlama"* olarak ifade edilmiştir. Mezkur Kanun'da engelliliğe dayalı ayrımcılık

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

yapılamayacağı, ayrımcılıkla mücadelenin engellilere yönelik politikaların temel esası olduğu, engellilerin bağımsız yaşayabilmeleri ve topluma tam ve etkin katılımları için erişilebilirliğin sağlanmasının esas olduğu genel ilkeler arasında yer almaktadır. Ayrıca Kanun'un 4/A maddesinin birinci fıkrasında da doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığın yasak olduğu düzenleme altına alınmıştır.

22. AYM kararlarına göre kamusal makamların engelli bireylerin ekonomik ve toplumsal bakımdan belirli bir yaşam standardına erişiminin sağlanması yönünden tedbirler alması gerektiği ifade edilmektedir. Engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlayacak düzenlemelerin olması ve Anayasa'nın 10'uncu maddesinin de bu bağlamda yorumlanması gerekmektedir. Bu anlamda devletin engelli kişilerin özel ihtiyaçları dikkate alınarak diğer bireylerle eşit şekilde yaşayabilmelerine yönelik pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Nitekim ulusal ve uluslararası düzenlemelerde engelli bireylerin ayrımcı muameleye karşı korunması konusunda bir mutabakatın bulunduğu görülmektedir (AYM, *Sevda Yılmaz*, B. No: 2017/37627, 2/3/2023, para. 67.).

23. Engellilerin hak ve özgürlüklerinden diğer bireylerle eşit bir biçimde yararlanmasını sağlayacak değişiklik ve tedbirleri yapmamak anlamına gelen "*makul düzenleme yapmama*" ayrımcılık yasağı bağlamında uluslararası ve ulusal hukukta kabul edilen ayrımcılık türlerinden biridir (TİHEK, B. No: 2018/3034, K. No: 2019/06, 15/1/2019, para. 33.). EHİS'in 2'nci maddesinde, 5378 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde ve 6701 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde tanımına yer verilen "*makul düzenleme*" kavramı, "*engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri*" ifade etmektedir. Makul düzenleme yapmama, 6701 sayılı Kanun'da EHİS ile benzer bir biçimde düzenlenmiştir. Aynı Kanun'un 5'inci maddesinde sorumlu kişi ve kurumların, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlü olduğu ifade edilmektedir.

24. Makul düzenleme ile hedeflenen, engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamaktır. Makul düzenleme, engellilik bağlamında ayrımcılık yapmama yükümlülüğünün derhal uygulanmasını sağlayan temel bir unsurdur. İleriye dönük bir yükümlülük olarak makul düzenleme, engelli bir kimsenin erişilebilir olmayan durumlara veya ortamlara erişim istediği veya kendi haklarından istifade etmek istediği andan itibaren gerçekleştirilmelidir. Makul düzenlemenin, yalnızca düzenleme yapılmasını isteyen engelli bireyin yararına olabileceği gibi bazı durumlarda kolektif hale gelebileceği ve kamu yararı sağlayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır [Engelli Hakları Komitesi, Ayrımcılık Yapmama ve Eşitlik Hakkında 6 No.lu Genel Yorum (2018), para. 24/b.]. AİHM'e göre de AİHS'in 14'üncü maddesi makul düzenlemelerin ışığında okunmalıdır. Mahkemeye göre bu tarz düzenlemeler meşrulaştırılamayan ve dolayısıyla ayrımcılığa yol açan olgusal eşitsizliklerin giderilmesine yardımcı olmaktadır (AİHM, *Çam/Türkiye*, B. No: 51500/08, 23/2/2016, para. 65; AİHM, *Şanlısoy/Türkiye*, B. No: 77023/12, 8/11/2016, para. 60.).

25. Makul düzenleme yapılmasına ilişkin yükümlülüğün uygulanmasında rehberlik eden temel unsurlar şunlardır: engelli bireylerin insan haklarını kullanmalarını engelleyen unsurların ilgili birey ile doğrudan iletişim kurularak belirlenmesi ve bu engellerin ortadan kaldırılması, düzenlemenin gerçekten gerekli ve uygun olup

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

olmadığının ve engelli bireyin hakkını kullanmasına katkı sağlayıp sağlamadığının incelenmesi, getirilecek düzenlemenin yükümlü kişi ya da kuruma orantısız ve aşırı bir külfet oluşturup oluşturmadığının yani makul düzenlemenin getirdiği yük ile ulaşılmak istenen hakkın gerçekleşmesi arasında makul bir denge olup olmadığının değerlendirilmesi ve temel hedef olan eşitliğin sağlanması ve engellilere yönelik ayrımcılığın giderilmesi doğrultusunda yapılan düzenlemenin uygun ve yerinde olup olmadığının tespit edilmesi (Engelli Hakları Komitesi, Ayrımcılık Yapmama ve Eşitlik Hakkında 6 No.lu Genel Yorum, para. 26.).

26. Engellilerin hayatın her alanında diğer bireylerle tam ve eşit haklara sahip olabilmesi için hayatın her alanında yerine getirilmesi gereken makul düzenleme yapma yükümlülüğü eğitim hakkı açısından da büyük önemi haizdir. EHİS'in "Eğitim" başlıklı 24'üncü maddesinde "1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. (...) 2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar: (...) (c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır; (...) 5. Taraf Devletler engellilerin genel yüksek okul eğitimine, mesleki eğitime, erişkin eğitime ve ömür boyu süren eğitime ayrımcılığa uğramaksızın diğer bireylerle eşit koşullar altında erişimini sağlar. Taraf Devletler bu amaçla engellilerin ihtiyaçlarına uygun makul düzenlemelerin yapılmasını temin eder." hükümleri ile engellilerin herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan gerekli makul düzenlemeler sayesinde eğitim hakkından faydalanacağı düzenlenmiştir. Engelli Hakları Komitesi de Sözleşme'nin 24'üncü maddesinin beşinci fıkrasının etkili biçimde uygulanabilmesi için engelli bireylerin yükseköğrenim olanaklarına ayrımcılığa uğramadan diğer bireylerle eşit şartlarda erişimini sağlamanın ve bu eşit erişimi gerçekleştirmek amacıyla makul düzenleme önlemleri almanın devletlerin görevi olduğunu belirtmiştir [Engelli Hakları Komitesi, Kapsayıcı Eğitim Hakkı Üzerine 4 No.lu Genel Yorum (2016), para. 38.].

27. Engellilerin eğitim hakkından yeterli düzeyde faydalanabilmesi için gerekli makul düzenlemelerin yapılması gerektiği, ihtiyaç duyulan makul düzenlemeleri belirleme özgürlüğünün takdir yetkisi çerçevesinde ilgili idarelerde olduğu, sahip olunan takdir yetkisinin kullanımında engelli bireylerin haklarını korumak için özenli davranılması gerektiği çeşitli yargı kararlarıyla vurgulanmıştır (AİHM, *Çam/Türkiye*, para. 66-67; AYM, *U.D.K. ve Diğerleri*, B. No: 2014/19352, 24/5/2018, para. 50-51; Danıştay İDDK, 2021/41 E. 2021/374 K. 1/3/2021.).

28. Eğitim hakkına ilişkin olarak alınacak makul düzenleme önlemleri farklı şekillerde uygulanabilecektir. Makul düzenlemeye ilişkin diğer ülkelerdeki uygulamalar da göz önünde bulundurulduğunda; yönerge veya talimatnamelerde, test ve değerlendirme için belirlenen usullerde, sınav ve eğitim materyallerinde uygun düzenlemeler ile değişikliklerin yapılması da makul düzenleme kapsamında yer almaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme Konusunda Parlamenterlere Yönelik El Kitabı, 2021, s. 57-59; TİHEK, B. No: 2023/953, K. No: 2024/116, 20/5/2024, para. 16.). Nitekim Danıştay'ın 2021/41 E. ve 2021/374 K. sayılı kararında da zihinsel engelliler için getirilen özel sınav uygulamaları makul düzenleme çerçevesinde incelenmiştir.

29. Tüm bu açıklamalar ışığında Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in ilgili hükümleri ile ÖÖG tanıli bireylerin üniversiteye giriş sınavında okuyucu ve/veya işaretleyici ile ek süre yardımı alabilmelerinin sağlık raporlarında orta ve üstü düzey ÖGV-ÖKGV ibaresinin bulunması şartına bağlanması; makul düzenleme yapma yükümlülüğünün

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

unsurlarından olan taleplerin bireysel iletilmesi ve somut olaya göre değerlendirilmesi, düzenlemenin gerçekten gerekli ve uygun olup olmadığının, engelli bireyin hakkını kullanmasına katkı sağlayıp sağlamadığının incelenmesi, getirilecek düzenlemenin yükümlü kişi ya da kuruma orantısız ve aşırı bir külfet oluşturup oluşturmadığının yani makul düzenlemenin getirdiği yük ile ulaşılmak istenen hakkın gerçekleşmesi arasında makul bir denge olup olmadığının değerlendirilmesi ve temel hedef olan eşitliğin sağlanması ve engellilere yönelik ayrımcılığın giderilmesi doğrultusunda yapılan düzenlemenin uygun ve yerinde olup olmadığının tespit edilmesi yönlerinden incelenmesi gerekmektedir.

30. Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in "Genel Esaslar" başlıklı 4'üncü maddenin altıncı fıkrasında "Bu Yönetmelik ekinde sınırlı sayıda tanıya yer verilmiştir. Bu Yönetmelik ve ekinde tanımlanmamış engellilik durumu veya süregelen hastalığı olan veya tanımlananlardan farklı bir engel düzeyi olan ancak özel gereksinimi dolayısıyla bu Yönetmelikte geçen engelli sınav uygulamalarından yararlanmak isteyen aday veya öğrencilerin, ESKR veya ÇÖZGER ile başvurmaları durumunda başvuruları ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda ÖSYM Başkanlığı, yükseköğretim kurumları tarafından yapılan sınavlarda senato, bağımsız vakıf meslek yüksekokullarında ise meslek yüksekokulu müdürlüğü tarafından değerlendirilerek karara bağlanır. Değerlendirmelerde, varsa, bu Yönetmelik ve ekinde geçen emsal tanı ve engel düzeyleri göz önünde bulundurulur." ifadelerine yer verilerek ÖÖG tanıli engelli adaylardan Yönetmelik'te düzenlenen özel sınav uygulamalarından yararlanmak için gerekli engel düzeyi şartını sağlamayanların, başvurmaları hâlinde taleplerinin ÖSYM tarafından değerlendirilebilmesi yönünde imkân tanındığı anlaşılmaktadır.

31. Mezkûr Yönetmelik'in "Okuyucu ve/veya işaretleyici veya büyük puntolu soru kitapçığı yardımı" başlıklı 5'nci maddesi; "(1) ESKR veya ÇÖZGER'de, Ek-1'deki Sağlık Bakanlığı ICD-10- TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler, talep etmeleri durumunda okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilirler. (2) Okuyucu yardımı alan görme engelli bireylerin sınav kitapçığına bakmasına izin verilmez. İşaretleyici yardımı alan bireylerin kendilerinin işaretleme yapmalarına izin verilmez. (3) Bu madde kapsamında yer alan tanıları ve engel düzeyleri bulunan okuyucu yardımı alma hakkına sahip görme engelli aday veya öğrenciler, bunun yerine talepleri halinde büyük puntolu soru kitapçığı uygulamasından yararlanabilirler. Büyük puntolu soru kitapçığı uygulamasından yararlananlara ayrıca okuyucu yardımı verilmez." hükmünü içermektedir.

32. Söz konusu Yönetmelik'in 1 numaralı ekinde ise "F81.0F81.9: Okul becerilerinin spesifik gelişimsel bozuklukları (Spesifik okuma bozukluğu, gelişimsel disleksi, spesifik okuma geriliği, spesifik okuma bozukluğu-geriliği, aritmetik bozukluğu, okul becerilerinin karma bozukluğu, okul becerilerinin gelişimsel bozukluğu)(Orta ve üstü düzey ÖGV ve ÖKGV)" tanıli engellilerin okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilecekleri belirtilmiştir.

33. Aynı Yönetmelik'in "Ek süre yardımı" başlıklı 6'ncı maddesinde; "(1) Okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alanlara ek süre verilir. (2) ESKR veya ÇÖZGER'de; Ek-1'deki tanıları, engellilik düzeyleri ve Sağlık Bakanlığı ICD-10-TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler ile (Değişik ibare:RG-13/12/2024-32751) altı yaşını doldurmadan önce işitme engeli tanısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

almış, düzeltilmiş engeli %40 ve üzeri veya düzeltilmemiş engeli %70 ve üzeri olanlardan Ek-2'deki kodlar yer alan işitme engelli aday veya öğrenciler ek süre yardımı alabilir." hükümlerine yer verilmiştir.

34. Yönetmelik hükümleri ve ekleri incelendiğinde spesifik okuma bozukluğu, gelişimsel disleksi, spesifik okuma geriliği, spesifik okuma bozukluğu-geriliği, aritmetik bozukluğu, okul becerilerinin karma bozukluğu, okul becerilerinin gelişimsel bozukluğu bulunan engellilerin okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilmeleri ile ek süre hakkında faydalanabilmelerinin orta ve üstü düzey ÖGV ve ÖKGV şartına bağlandığı görülmüştür.

35. Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik 8/3/2022 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Ancak Yönetmelik'e 1/2/2024 tarihinde eklenen geçici 2'nci maddede; *"Bu maddenin yayımı tarihinden 2024-2025 eğitim-öğretim yılı başına kadar, yükseköğretime geçişte Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından yapılan merkezi sınavlarda bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz."* ifadelerine yer verilmiştir. Bu sebeple ayrımcılık oluşturduğu iddia edilen Yönetmelik hükümlerinin ilk kez 21/6/2025 tarihinde gerçekleştirilen olan YKS'de uygulanacağı anlaşılmıştır.

36. Geçici 2'nci madde ile Yönetmelik'in ilk kez 2025 YKS'de uygulanacağı belirtilmiş olsa da muhatap tarafından sunulan yazılı görüşte; 22/4/2025 tarihinde gerçekleştirilen Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında Sağlık Bakanlığının, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ve ÖSYM Başkanlığının görüşleri de alınarak raporlarında herhangi bir özel gereksinim düzeyi ve oranı belirtilmeyen ÖÖG tanılı bireylerin de Yönetmelik'te düzenlenen özel sınav uygulamalarından yararlanmasına karar verildiği belirtilmiş ve buna ilişkin 22/4/2025 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu kararı sunulmuştur.

37. Yönetmelik'in yukarıda bahsedilen ilgili hükümlerinde; ÖÖG tanılı engellilerden raporlarında ÖGV veya ÖKGV ibaresi bulunanların bireysel olarak talep etmeleri hâlinde okuyucu ve/veya işaretleyici yardımından ya da ek süre yardımından faydalanabileceği, ÖÖG tanılı engellilerden ÖGV veya ÖKGV şartını sağlayamayan fakat özel gereksinimleri dolayısıyla özel sınav uygulamalarından yararlanmak isteyenlerin ise başvuruları durumunda özel durumlarının ÖSYM tarafından değerlendirileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda ilgili hükümler bütüncül olarak değerlendirildiğinde hükümlerin; makul düzenleme yapma yükümlülüğünün taleplerin bireysel olarak iletilmesi ve kişiye özel değerlendirmede bulunulması unsurunu karşıladığı kanaatine varılmıştır.

38. Makul düzenleme kapsamında ele alınması gereken bir başka husus ise; düzenlemenin gerekli ve uygun olup olmadığı, bir başka deyişle engelli bireylerin ilgili haktan faydalanmasına katkı sağlayıp sağlamadığıdır. Bu kapsamda; ÖÖG tanılı engelli adayların Yönetmelik'te düzenlenen özel sınav uygulamalarından faydalanıp faydalanmadığının ve Yönetmelik'ten öngörülen düzenlemelerin söz konusu engel grubuna mensup bireylerin eğitim hakkından faydalanabilmesine yeterli katkıyı sunup sunmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

39. Muhatap tarafından; mezkûr Yönetmelik taslak hâlindeyken Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve ÖSYM'den taslak hakkında görüş istendiği belirtilmiş ve ilgili Kurumların görüşleri sunulmuştur. Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının resen incelemeye konu Yönetmelik hükümleri hakkında olumsuz bir değerlendirmede veya hükümlere karşı çıkan beyanda bulunmadıkları görülmüştür. ÖSYM tarafından sunulan görüşte ise özetle; Yönetmelik'in okuyucu ve/veya işaretleyici yardımından ya da ek süre yardımını düzenleyen hükümlerinden ÖÖG tanılı bireylerin herhangi bir engel oranı şartı aranmadan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

faýdalanmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

40. ÖÖG tanıli engellilerin özel sınav uygulamalarından ne ölçüde yararlanması gerektiği hususunda; üniversiteye giriş sınavında dislektik (öğrenme güçlüğü çeken) öğrencilere ek süre ve okuyucuya ayrı soru kitapçığı verilmemesinin eşitlik ilkesine, engellilerin eğitim haklarına yönelik her türlü tedbirin alınmasını zorunlu kılan sosyal devlet ilkesine, fırsat eşitliğine aykırılık teşkil ettiği iddiası bulunan bir davada Danıştay tarafından; dava konusu sınav kılavuzunda yer alan düzenlemeler ve idarelerin uygulaması irdelendiğinde Yükseköğretime Geçiş Sınavına katılacak olan engelli öğrencilerin dezavantajlı bir grup olarak ele alınıp sınava erişimleri konusunda yaşayabilecekleri zorlukların önüne geçmek için kılavuzda ayrıntılı düzenlemelerin yapıldığı, idarece uyulması gereken ayrımcılık yasağı ve fırsat eşitliği ilkeleri kapsamında engelli bireylerin durumlarını ortaya koyan bilgi ve belgeleri sunması halinde, engelin türü ve derecesine göre öngörülen çeşitli tedbirlerin uygulamaya geçirildiği, dislektik öğrenciler için tekli salonda sınava alınma, okuyucu ve işaretleyici yardımı öngörülerek onlara özgü bir sınav uygulamasının gerçekleştirildiği değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Mahkeme bu nedenle, mevzuat tarafından kendilerine yüklenmiş olan, engellilerin eğitime erişiminde ayrımcılığın önlenmesi ve gerekli pozitif tedbirlerin alınması yönündeki görevin davalı idarelerce yerine getirildiği anlaşıldığından dava konusu bireysel işlem ve kılavuzda hukuka aykırılık görmemiştir (Danıştay 8. D., 2014/4582 E. 2016/3856 K. 18/4/2016).

41. Danıştay kararında ortaya konan ilkelerle uyumlu olarak Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'te engelli bireylerin sınavlara erişimini kolaylaştırmak ve fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla engel türü ve derecesine göre özel sınav uygulamalarına yer verildiği görülmektedir. ÖÖG tanıli engelli bireyler için belirli bir engel düzeyi aranmakla birlikte, okuyucu, işaretleyici ve ek süre gibi destekleyici önlemlerin öngörülmüş olması, düzenlemenin gerekli, uygun ve hakkın kullanımını kolaylaştırıcı nitelikte olduğunu göstermektedir. Ayrıca, engel oranı belirlenen düzeyin altında kalan bireylerin durumlarının da bireysel başvuru üzerine ÖSYM tarafından değerlendirilmesine imkân tanınması, Yönetmelik hükümlerinin makul düzenleme yükümlülüğünü karşıladığını ortaya koymaktadır.

42. Yönetmelik'te yer alan ÖÖG tanıli engelli adayların yararlanabileceği özel sınav uygulamaları; yüksek maliyetli teknolojik çözümler gerektirmeyen, Kurum içinde mevcut insan kaynağıyla icra edilebilir nitelikte olan, üniversite sınavına giren tüm öğrencilerden ziyade sınırlı sayıdaki bir öğrenci grubu için söz konusu olan ve yalnızca sınav dönemi gibi belirli bir zamanla sınırlanan düzenlemelerdir. Bu kapsamda Yönetmelik'te yer alan okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı ve ek süre hakkı gibi sınav uygulamaları; YÖK ve bağlı yükseköğretim kurumları açısından orantısız veya aşırı bir yük teşkil etmemekte, makul düzenleme yükümlülüğünün çerçevesinde bu yöndeki menfi şartı sağlamaktadır.

43. Ayrıca ÖSYM Başkanlığı tarafından üçüncü kişi olarak sunulan yazılı görüşte de disleksi ve DEHB tanılarına sahip adayların 2025 YKS'de ek süre ve okuyucu/işaretleyici yardımı taleplerinin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca değerlendirildiği, bu değerlendirmede Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in 1 numaralı ekindeki tanıların esas alındığı, söz konusu tanılara sahip olup raporlarında özel gereksinim düzeyi veya oran belirtilmeyen adayların da ek süre ile okuyucu/işaretleyici desteğinden yararlanabilmesinin uygun bulunduğu, bu kararın Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın 25/4/2025 tarihli ve ... sayılı yazısı ile ÖSYM'ye bildirildiği, 2025 YKS Kılavuzu'nun bu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

doğrultuda güncellendiği, talepte bulunan adayların sistemdeki başvuru bilgilerinin yenilendiği, bu adaylara ek süre tanındığı ve talep edenlere okuyucu/işaretleyici yardımı sağlandığı, dolayısıyla herhangi bir mağduriyet yaşanmadığı belirtilmiştir.

44. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenci Çalışma Grubu üyeleri, ilgili alan uzmanları, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile ÖSYM Başkanlığının görüşleri alınarak hazırlanan Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'te ÖÖG tanıli bireylerin okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı ile ek süre gibi özel sınav uygulamalarından yararlanabilmesi için orta ve üst düzey ÖGV veya ÖKGV koşulunun aranacağı, bu şartı taşımayan bireylerin ise bireysel başvuru yapmaları hâlinde durumlarının ÖSYM tarafından değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu düzenlemeler makul düzenleme yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde ise; başvuruların bireysel olarak alınması, kişiye özel değerlendirme yapılması gibi alternatiflerin sunulmuş olması; başka bir deyişle bu imkandan yararlanmanın engellenmesinden ziyade sadece usulüne ilişkin belirleme yapılmış olması nedeniyle engellilik temelinde ayrımcılık yaşağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

V. KARAR

A. Resen incelemede AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/11/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Fahrettin ALTUN
Kurul Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Fatma ÇINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Selami AÇAN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Erol GÖKDÖL
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Melahat DEMİR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Selma ÖZTÜRK PINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Evren BAŞAR
Kurul Üyesi

Dr. Ömer ÇELEN
Kurul Üyesi
(Raporlu)

e-imzalıdır

Tayyip UÇAR
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>